

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania J.B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

o podleganie ubezpieczeniu chorobowemu,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 28 maja 2020 r.,

na skutek skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we [...]

z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

I. odmowa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**II. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie
kwotę 240-, zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2018 r., sygn. akt III AUa [...] Sąd Apelacyjny we [...] oddalił apelację powoda organu rentowego, tj. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 27 lutego 2018 r., sygn. akt V U [...] w sprawie o podleganie ubezpieczeniu chorobowemu. Sąd Okręgowy powołanym wyrokiem zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z 25 października 2017 r. w ten sposób, że stwierdził, iż Pani J.B. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega dobrowolnie ubezpieczeniu chorobowemu także od dnia 4 czerwca 2017 r. do dnia

19 lipca 2017 r. oraz zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 180,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Rozpoznając odwołanie strony powodowej, Sąd Pierwszej Instancji zważył, że żaden przepis ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie wskazuje wprost, ani nawet w sposób dorozumiany, by matka prowadząca działalność gospodarczą, po okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego miała obowiązek zgłaszania się ponownie do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Zdaniem Sądu Okręgowego, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą nie ustaje z uwagi na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Po zakończeniu jego pobierania nie zachodzi potrzeba ponownego zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Konieczne natomiast jest opłacenie składki na ubezpieczenie. Zdaniem sądu Okręgowego, skoro ubezpieczenie chorobowe ubezpieczonej nie ustało po upływie okresu zasiłku macierzyńskiego, to nie było uzasadnione informowanie ubezpieczonej o powinności wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego, zgłoszenia się wyłącznie do ubezpieczenia zdrowotnego, jak i po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego – wyrejestrowania się z ubezpieczenia zdrowotnego i ponownego zgłoszenia się do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych, jak i dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego. Według oceny Sądu Okręgowego, na podstawie art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego, czyli w okresie od 5 czerwca 2016 r. do 3 czerwca 2017 r. ubezpieczona z mocy ustawy podlegała obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego.

Sąd Apelacyjny nie uznał apelacji organu rentowego za zasługującą na uwzględnienie. Sąd wskazał, że nie było potrzeby przeprowadzania postępowania dowodowego ani zmiany ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, zaś w apelacji nie zgłoszono zarzutów dotyczących tych ustaleń. W ocenie Sądu regulacja art. 9 ust. 1c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowi wyraz objęcia z mocy prawa w okresie pobierania zasiłku macierzyńskiego osobę prowadzącą pozarolniczą działalność ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym.

Regulacja ta zmienia tytuł ubezpieczenia, jakim jest prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej wyłącznie na okres pobierania zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego. Po upływie okresu zasiłku macierzyńskiego osoba prowadząca działalność gospodarczą ponownie zostaje objęta tym tytułem ubezpieczenia, albowiem zmiana tytułu ubezpieczenia na wynikający z pobierania zasiłku macierzyńskiego ma charakter czasowy i wynika nie z woli osoby ubezpieczonej, a z treści przepisów prawa. Dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą nie ustaje z uwagi na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. Po zakończeniu jego pobierania nie zachodzi potrzeba ponownego zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Konieczne natomiast jest opłacenie składki na to ubezpieczenie. W świetle powyższego wnioskodawczyni nie podlegała dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu w okresie podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego, czyli w okresie od 5 czerwca 2016 r. do 3 czerwca 2017 r. z kolei niesporny fakt opłacenia przez J.B. składek na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe za czerwiec i lipiec 2017 r. uzasadniał ustalenie podlegania ubezpieczonej dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu po ustaleniu stanowiącego tytuł obowiązkowego ubezpieczenia zasiłku macierzyńskiego, nadal od dnia 4 czerwca 2017 r. do dnia 19 lipca 2017 r.

Powyższy wyrok zaskarżył, w oparciu o art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. skargą kasacyjną powód w całości, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, a w szczególności art. 11 ust. 2, art. 13 i art. 14 ust. 1 i ust. 1a oraz art. 9 ust. 1c ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie przez Sąd Apelacyjny, że dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą nie ustaje z uwagi na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. W konsekwencji, według oceny Sądu Apelacyjnego, po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego nie zachodzi potrzeba ponownego zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Organ rentowy

utrzymuje w skardze pogląd, że niedotrzymanie ustawowego terminu opłaty składki na dobrowolne ubezpieczenie chorobowe powoduje ustanie tego ubezpieczenia z mocy prawa, natomiast ponowne objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym wymagało złożenia w tym zakresie ponownego wniosku przez ubezpieczoną. Zdaniem organu rentowego, wykładnia językowa art. 11 ust. 2 i art. 14 ust. 1 i ust. 1a ustawy systemowej wskazuje na konieczność złożenia przez ubezpieczoną odpowiedniego wniosku jako warunku objęcia dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym. Samo opłacanie składek na dobrowolne ubezpieczenie społeczne po ustaniu z mocy prawa dobrowolnego tytułu ubezpieczenia nie powoduje dalszego trwania ochrony ubezpieczeniowej z wygasłego stosunku ubezpieczenia społecznego. W związku z tym organ rentowy twierdzi, że w niniejszej sprawie zachodzi konieczność rozstrzygnięcia istotnego zagadnienia prawnego, a zatem, czy dobrowolne ubezpieczenie chorobowe w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą ustaje z uwagi na podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnym i rentowym z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego. W konsekwencji, czy po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego zachodzi potrzeba ponownego zgłoszenia do dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Organ rentowy wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu we [...], względnie z ostrożności procesowej o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i zmianę poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji poprzez oddalenie odwołania ubezpieczonej od decyzji organu rentowego oraz o zasądzenie od ubezpieczonej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym. Organ rentowy wnosi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Ponadto, zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien zatem wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego.

W rozpoznawanej sprawie wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie tej przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania.

Powołując się na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja

2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz.158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez

odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538). Ponadto twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467 i z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Na podstawie powyższych wywodów stwierdzić należy, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienie prawne” nie spełnia wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Przedstawione w obu pytaniach kwestie zostały bowiem sformułowane w sposób ogólny oraz w żaden sposób nie przyczyniają się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego, gdyż koncentrują się na próbach preforsowania przez skarżącego konkretnego rozstrzygnięcia w jego indywidualnej sprawie. Ponadto kwestia przedstawiona w „zagadnieniu” pierwszym nie koresponduje z ustaleniami faktycznymi, którymi Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 k.p.c. jest związany.

Na zakończenie przedmiotowego wyvodu, należy stwierdzić, że spór będący istotą niniejszej sprawy został już rozstrzygnięty. Zgodnie bowiem z uchwałą siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 lipca 2019 r., III UZP 2/19, Orzecnictwo Sądu Najwyższego Zbiór Urzędowy Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, 2020, 1, 8, rozpoczęcie pobierania zasiłku macierzyńskiego przez osobę prowadzącą pozarolniczą działalność, która uprzednio została objęta dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym, powoduje ustanie ubezpieczenia chorobowego (art. 9 ust. 1c w związku z art. 14 ust. 2 pkt 3 w związku z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 300 ze zm.). W omawianym zakresie warto przytoczyć wskazaną uchwałę, gdzie napisano, że w związku z tym, że do utraty tytułu do podlegania dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu dochodzi z mocy prawa na skutek rozstrzygnięcia w przedmiocie zbiegu tytułów objęcia ubezpieczeniem społecznym, w ocenie Sądu Najwyższego w składzie

powiększonym, obowiązkiem organu rentowego wynikającym z art. 8 i 9 k.p.a. jest pouczenie osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje, a ponowne objęcie tym dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym w związku z prowadzoną pozarolniczą działalnością może nastąpić po zakończeniu pobierania zasiłku macierzyńskiego, co wymaga jednak złożenia stosownego wniosku (art. 11 ust. 2, art. 14 ust. 2 pkt 3 i art. 36 ust. 3 i 5 ustawy systemowej). Całość zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wskazuje by nastąpiło pouczenie przez organ rentowy pozwanego, że z chwilą objęcia jej obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i rentowymi z tytułu pobierania zasiłku macierzyńskiego jej dobrowolne ubezpieczenie chorobowe ustaje.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Rozstrzygnięcie o kosztach zawarte w pkt II Sąd Najwyższy oparł o art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 w związku z § 9 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 1800), czyli zasądza się od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.